

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
PROGRAM GELİŞTİRME ATÖLYESİ
“OLAĞANDIŞI DURUMLARDA SAĞLIK HİZMETLERİ EĞİTİM PROGRAMI”
RAPORU
(04.10.2023)

Bu atölye çalışmasında, hekimlerin olağandışı durumlarda ihtiyaç duydukları mesleki bilgi, beceri ve tutumları tespit ederek bu ihtiyacı gidermek üzere tıp fakültesi öğrencilerine uygulanacak eğitim programlarının öğrenme hedeflerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Atölye çalışmasına 30 kurum/birimden katılımcı resmi yazı ile davet edilmiştir (**EK 1**). Davetliler arasında Çukurova Üniversitesi'ne bağlı fakülteler ve meslek yüksekokulları ile ilgili bölümlerden, Tıp Fakültesi bünyesindeki farklı anabilim dallarından, sağlık alanındaki oda ve sendikalar ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından katılımcı talep edilmiştir (**EK 2**). Toplantıya 27 davetli katılmıştır (**EK 3**). Atölye programı (**EK 4**) planlandığı gibi sürdürülüp tamamlanmıştır.

Açılıştan sonra ilk olarak olağandışı durumlarda sağlık hizmetleri hakkında bir kavramsal çerçeve sunumu yapılmış ve ardından katılımcılardan kendilerini tanıtmaları istenmiştir. Giriş oturumunun ardından ilk olarak katılımcılara “Çalışma/Uzmanlık alanınız bağlamında hekimlerin depresyon, yangın, sel, salgın ve benzeri olağandışı durumlarda hangi bilgi, beceri ve tutumlara sahip olması gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve her bir katılımcının bu soruya yanıt verdiği bir tartışma yürütülmüştür. Tartışmanın sonunda aşağıdaki öğrenme ihtiyaçları listesi çıkarılmıştır (**EK 5**).

İkinci bölümde katılımcılar küçük gruplara ayrılmış, gruplardan ilk bölümde oluşturulan listeyi gruplandırarak tartışmaları istenmiştir. Ardından gruplar yaptıkları çalışmayı sunmuşlardır. Bu sunumlar üzerine yapılan konuşmaların ardından atölye çalışması sonlandırılmıştır.

Değerlendirme

Toplumların olağan işleyişlerini bozan ve ortaya çıkan insani, maddi, ekonomik ve/veya ekolojik kayıpları kendi kaynakları ile aşmalarına olanak vermeyecek kadar büyük çaplı etkiler yaratan pandemi, depresyon, yangın, savaş ve benzeri durumlar, hekimlerin olağan çalışma koşullarında ihtiyaç duydukları mesleki yetkinliklerin dışında farklı bilgi, beceri ve tutumları gerekli kılmaktadır. Son dönemde, özellikle COVID-19 salgını, yangınlar, seller ve

depremler ile bölgesel çatışmalar ve bunlara bağlı kitlesel göç hareketleri gibi hekimlerin kritik rol oynadıkları olağandışı durumlarda bir artış gözlenmektedir. Buna rağmen hem Türkiye’de hem de uluslararası düzeyde olağandışı durumlardaki hekimlik yetkinlikleri daha çok mezuniyet sonrasında gönüllü katılıma dayanan kurslarda ele alınmakta, mezuniyet öncesi programlarda yeterince yer bulmamaktadır. Mevcut içerikler de kapsamlı ve bilimsel analizlerle ortaya çıkarılmış görünmemektedir.

Fakültemizde düzenlenen bu atölye çalışması ile Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri eğitim programlarında yer alması gereken konuların bir kısmı belirlenmiştir. Söz konusu içeriğin geliştirilmesi için daha farklı biçim ve düzeylerde çalışmalar yapılmaya devam edilmesi gerekmektedir.

Müfredat Komisyonuna Öneri

Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri eğitim modülünün içeriğinin en geniş anlamda dikey koridor programı ile üç aşamada tamamlanması uygun olacaktır. Bu aşamalar:

- A) Fakültemiz 1. sınıfında verilen ilk yardım eğitiminin “olağandışı durum travmaları” dikkate alınarak yeniden organize edilmesi,
- B) Fakültemiz 4. veya 5.sınıfında, olağandışı durumları da dikkate alan “Acil Travmatoloji” modülüne programda yeniden yer verilmesi,
- C) Halihazırda 5. sınıfta uygulanmaya başlamış ve bu rapora konu olan modülün ilgili kurum, kuruluş ve birimlerle geliştirilerek uygun içeriklerle zenginleştirilmesi,

olarak düşünülebilir.

Mevcut veriler ışığında, bu yıl fakültemiz 5. sınıflarında düzenlenecek olan söz konusu modül için aşağıdaki gibi bir çerçeve önerilebilir. Bu çerçevenin konunun farklı dallardaki uzmanlarıyla geliştirilmesi ve içerik oluşturulması için yeni çalışmaların planlanması yerinde olacaktır.

Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri Modülü Tasarımı Önerisi

Amaç: Bu eğitim modülün sonunda Dönem V öğrencileri, olağandışı durumlarda sağlık hizmetlerini yürütmek için gereken bilgi ve becerileri kazanacaklardır.

Öğrenme Hedefleri:

Bu modülün sonunda öğrenciler:

1. Olağandışı durumların türleri, etkileri ve yönetimi konularında temel kavramları tanımlar,
2. Türkiye’de en sık görülen olağan dışı etkilerini sıralar,
3. Olağandışı durum öncesinde, sırasında ve sonrasında temel sağlık hizmetlerinin nasıl planlanacağını, koordine edileceğini ve yürütüleceğini açıklar,
4. Farklı türdeki olağandışı durumlarda ihtiyaç duyulan acil tıbbi müdahalelerin temel prensiplerini sıralar,
5. Farklı türdeki olağandışı durumlarda ihtiyaç duyulan seçilmiş acil tıbbi müdahaleleri uygular,
6. Olağandışı durumlardaki olası etik sorunları tanımlar,
7. Olağandışı gerekli psikolojik müdahaleleri tanımlar, psikososyal destek hizmetlerini sayar ve açıklar.

Eğitim Modülü Planı ve İçerikleri:

1. Bölüm: Temel kavramlar

Olağandışı durum tanımı ve türleri

Olağandışı durumların etkileri

Olağandışı durumların yönetimi süreci ve roller

Acil durum planlaması ve hazırlık

2. Bölüm: Olağandışı Durum Öncesi Dönem

Risk değerlendirmesi ve planlama

Olağandışı durum öncesi sağlık hizmetlerinin organizasyonu

Toplum bilincinin artırılması ve olağandışı durum eğitimleri

Olağandışı durumlara yönelik iletişim ve koordinasyon hazırlıkları

3. Bölüm: Olağandışı Durumlar Sırasında Acil Müdahale

Olağandışı durumlar sırasında temel sağlık hizmetlerinin örgütlenmesi

Yaralanma ve travma yönetimi

Acil tıbbi müdahalelerin temel prensipleri

Temel yaşam desteği ve ilkyardım becerileri

Psikolojik ilk yardım

4. Bölüm: Olağandışı Durumlardan Sonraki Dönem ve Psikososyal Destek

Olağandışı durum sonrası temel sağlık hizmetleri ve iyileştirme süreci

İkincil yaralanmaların önlenmesi

Sürveyans ve hastalıkların kontrolü

Psikososyal destek ve travma sonrası stres bozukluğu

5. Bölüm: Olağandışı Durumlarda Etik Konular ve Uygulamalar

Olağandışı durumlarda etik ilkeler ve karar verme süreçleri

Olağandışı durumlarda riskli grupların belirlenmesi ve korunması

Olağandışı durumlarda ekip çalışması ve liderlik becerileri

Olağandışı durum senaryoları üzerinde uygulamalar ve simülasyonlar

Yöntemler: Amfi dersleri, saha ziyaretleri, küçük grup çalışmaları, beceri eğitimleri, vaka tartışmaları

EKLER

EK 1- Davet Yazısı

Sayın yetkili,

Fakültemizde 5. sınıf öğrencilerine yönelik olarak hekimlerin deprem, yangın, sel, salgın ve benzeri olağandışı durumlarda ihtiyaç duydukları mesleki bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak amacıyla beş günlük bir modül uygulaması planlanmaktadır. Bu doğrultuda söz konusu modülün öğrenme hedeflerini belirlemek amacıyla ilgili alanlarda çalışan kişi ve uzmanlarla **4 Ekim 2023 Çarşamba günü, saat 13:00-17:00** arasında bir atölye çalışması düzenlenecektir. Çalışmada katılımcılara “Çalışma/Uzmanlık alanınız bağlamında hekimlerin deprem, yangın, sel, salgın ve benzeri olağandışı durumlarda hangi bilgi, beceri ve tutumlara sahip olması gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilecek ve tartışılacaktır.

Atölye çalışmamıza kurumunuzdan/biriminizden bir kişinin görevlendirilmesi ve katılımları hususunda gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Derya Gümürdülü
Dekan

Yer : Tıp Fakültesi Dekanlık Binası Kurul Salonu

Tarih : 4 Ekim 2023 Çarşamba

Saat : 13:00-17:00

EK 2- Davetli Kurum/Birimler

Sağlık Bilimleri Fakültesi
Eczacılık Fakültesi
İletişim Fakültesi
Abdi Sütçü Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Acil Tıp Anabilim Dalı
Adli Tıp Anabilim Dalı
Aile Hekimliği Anabilim Dalı
Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı
Genel Cerrahi Anabilim Dalı
Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı
Göz Hastalıkları Anabilim Dalı
İç Hastalıkları Anabilim Dalı
Kulak, Burun ve Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı
Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı
Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Anabilim Dalı
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı

Psikoloji Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı

Adana Tabip Odası
Sağlık Sendikaları

AFAD İl Başkanlığı ve Eğitimci Temsilcisi
UMKE Başkanlığı
Büyükşehir Belediyesi
Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
İl Sağlık Müdürlüğü
İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı
İl Sağlık Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetleri Başkanlığı

Tüm öğretim elemanlarımız ve öğrencilerimiz

EK 3- Atölye Katılımcıları

Oluponduz, Annularda Sağlık Hizmetleri Eğitimi Atölyesi
6 Ekim 2023

Adı-Soyadı	Kurum/Birim	E-mail Adresi	İmza
Ferdi TAMİR	GÜTF Halk Sağlığı AD	ftanir@gumru.edu.tr	
Ersin MAZLUCAN	GÜTF H.14 Sos. Ap	e.mazlucan@ozanil.com	
Mevlâde Humeyra BİRGİN	Tip Fakültesi/6.sınıf	humayrablg@gmail.com	
Hikmet EROĞLU	Adana AFAD	h.eroglu@afad.gov.tr	
Sakıp DORUM	Adana AFAD	sakipdorun@gmail.com	
Berna SAHİN	Sağlık Bakanlığı	berna.sahin@sgs.gov.tr	
Emine Aygün YERLİ	İstanbul Sağlık	emineaygun@istanbul.gov.tr	
Ayhan ÇARDAŞ	Etiler İktisadi AD	ayhan@etiler.edu.tr	
Uğur KUTLUOĞLU	Tip Fakültesi/6.sınıf	ugur.kutluoglu@cu.edu.tr	
Tanju ALTUNSU	Halk Sağlığı Bölümü	tanjualtunsu@gmail.com	

Oluponduz, Annularda Sağlık Hizmetleri Eğitimi Atölyesi
6 Ekim 2023

Adı-Soyadı	Kurum/Birim	E-mail Adresi	İmza
SELİM KADİDİOĞLU	GÜTF EpiTarih ve Etik	selimkadides@gmail.com	
GÜLAY HALİT	GÜTF TIP TARIH VE ETİK	gulayhalit@gmail.com	
MERAL ATICI	C.Ü. Sağlık Fak. Pol.	meralatici@oguztunali.edu.tr	
Gülşah Şenboğazlı	CU Tıp Fak		
Aslı BOZ	GÜTF Tıp Öğretmeni		
Z. JELDA ÖZEN	C.Ü. Tıp Fak. Ad.	z.yeldaoz@gmail.com	
Nilgün ALTIN	Tıp Fakültesi/4.sınıf	nilgunaltin@gmail.com	
Ali KAHAN	Sarkam SİM	ali.kahan@sakarya.edu.tr	
Elif Derya MAKAS	Tıp Fakültesi 2.sınıf	elifderyamakas@gmail.com	
Fatih ESER	Tıp Fakültesi 2.sınıf	fatih eser897@gmail.com	
Kemal TURKYASAR	Tıp Fakültesi 2.sınıf	k.turkyasar@gmail.com	
Emine KARA	GÜTF Halk Sağlığı AD	emine@cu.edu.tr	
Dr. Reyhan MAZ	İl Sağlık Müd.	reghanmaz@gmail.com	
Sibel ERALP	İl Sağlık Müd.	sibel.eralp@sa.gov.tr	
Mahmut SİRİNGİ	İl Sağlık Müd.	mahmut.sirinki@sa.gov.tr	
Banu Esra ERKAY	Buğra Kuntaklı Belediye	banu.esra@erkay.com	
Buğra Kuntaklı	GÜTF Ortodonti Branş	bugrakuntakli@hotmail.com	

Ek 4- Atölye Programı

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
PROGRAM GELİŞTİRME ATÖLYESİ PROGRAMI
“Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri Eğitim Programı”
(04.10.2023)

Saat	Konu	İçerik	Yöntem	Sorumlu Kişi	Açıklama
13.00-13.10	Açılış	Tanıtım	Sunum	Derya Gümürdülü Ferdî Tanır	Programın tanıtımı
13.10-13.45	Giriş	Günümüzde olağandışı durumlar: Nedenler, sonuçlar, hekimlerin rolü	Isınma ve sunum	Ş. Erhan Bağcı Burak Mete	İşleyişin açıklanması, tanışma, çalışmanın temel kavramları
13.45-14.45	İhtiyaç tespiti	Olağandışı durumlarda hekimlerin ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve tutumların tespit edilmesi	Beyin fırtınası	Gülşah Seydaoğlu Hakan Demirhindi Çağla Okyar	Katılımcıların bilgi, deneyim ve gözlemlerini paylaşmaları
14.45-15.00			Ara		
15.00-16.00	Öğrenme hedeflerinin belirlenmesi	Hekimlerin bilgi, beceri, tutum açıklarının öğrenme hedefleri olarak ifade edilmesi	Küçük grup çalışması	Ümran Küçükgöz Güleç Ertan Kara Aslı Boz Ersin Nazlıcan	Belirlenmiş öğrenme ihtiyaçlarının gruplandırılması
16.00-16.30	Değerlendirme ve kapanış	Atölye çalışmasının değerlendirilmesi	Serbest kürsü	Ferdî Tanır Ş. Erhan Bağcı	Grup raporları üzerine yorumlar, öneriler ile sonuç raporu

EK 5- Öğrenme İhtiyaçları Listesi

- Deneyim aktarımı
- Organizasyon becerisi
- Görev tanımının çok iyi belirlenmiş olması
- Afet öncesi eğitim
- Kendini koruma becerisi
- Arama kurtarmanın temel eğitimi
- Belirli aralıklarla tatbikat/pratik uygulama
- Kendi ihtiyaçları ile baş edebilme
- Psikolojik olarak kendini iyi hissedecek eğitime/donanıma sahip olmak
- Psikososyal destek
- Psikolojik ilk yardım bilmeli
- Duygu düzenleme becerisi
- Çatışma çözme becerisi
- Öfke kontrol becerisi
- İletişim becerisi+Travmaya maruz kalan bireylerle iletişim
- Yasal düzenlemeler
- Mezuniyet sonrası çalışma ortamına hazırlık
- Kurumlar arası işbirliği
- Meslekler arası/akran öğrenmesi
- Psikolojik sağlamlık eğitimi
- Kritik kararları hızla almak
- Belirli etik senaryolar üzerinden eğitim (role-play)
- Stres yönetimi (drama)
- Refleksif yanıt oluşturma becerisi kazandırma
- Kooperasyon ve koordinasyon
- Mevzuat
- ODD eğitiminin (beceri ağırlıklı) müfredatta ilk yıllara alınması
- Eğitimlere süre ayrılması (serbest çalışma zamanları, başka derslerle ilişkilendirilmesi)
- Hastane Bilgi Sistemleri
- Önceliklerin kavranması
- Önce durum tespiti
- Doğru bilinen yanlışların düzeltilmesi
- Ekip üyeleri arasında yardımlaşma (ekipteki herkesin görevini yapabilsin)
- Yara bakım, pansuman vb. eğitimler
- İlk müdahale
- Cerrahi bilimlerin eğitime dahil edilmesi
- Aktivistlik/Savunuculuk eğitimi